

POSTANOWIENIE

Dnia 3 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa J.J.
przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 3 października 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 maja 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 2 700 (dwa tysiące siedemset) zł, tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokata S.K. kwotę 2 700 (dwa tysiące siedemset) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda J.J. , reprezentowanego przez pełnomocnika z urzędu, od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 17 maja 2018 r., sygn. akt I ACa (...) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący wywodzi z rażąco błędnego nieodnotowania przez Sąd Apelacyjny w (...) trwającej od listopada 2015 r. nieważności postępowania prowadzonego przez Sąd Okręgowy w G. w sprawie o sygn. akt XV C (...) powodującej bezskuteczność oświadczeń procesowych o cofnięciu powództwa i zrzeczeniu się roszczenia złożonych na rozprawie w dniu 14

września 2016 r. W ocenie skarżącego z tego względu odwołanie się przez Sąd Apelacyjny do skutków prawnych kwestionowanego oświadczenia, jako podstawy do oddalenia apelacji powoda i zaakceptowania wyroku Sądu pierwszej instancji uznane być powinno, jako wystarczająca okoliczność uzasadniająca przyjęcie skargi do rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 17 maja 2018 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 21 marca 2017 r., sygn. akt I C (...), który oddalił powództwo J.J. przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w W. o odszkodowanie i zadośćuczynienie. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i ocenę Sądu Okręgowego co do tożsamości roszczenia zgłoszonego w niniejszej sprawie z roszczeniem dochodzonym przez powoda w sprawie prowadzonej przed Sądem Okręgowym w G., o sygn. akt XV C (...) oraz skutków cofnięcia powództwa i zrzeczenia się przez powoda roszczenia w sprawie XV C (...).

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, Nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo). Niezbędne jest zatem wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej

prima facie, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, nie publ., z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, nie publ., z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, nie publ., z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, nie publ., z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, nie publ. i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, nie publ.).

W odniesieniu do podnoszonej przez skarżącego argumentacji należy wskazać, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej opiera w istocie na kwestii wzajemnej relacji dwóch postępowań, dotyczących tych samych roszczeń, przy całkowitym nałożeniu się ich zakresów przedmiotowych. Odnosi się przy tym w istocie do postępowania o sygn. akt XV C (...), niebędącego przedmiotem niniejszej skargi kasacyjnej, dotyczącego drugiego pozwu wniesionego na etapie pierwszego postępowania z tożsamością dochodzonych w nim roszczeń w stosunku do roszczeń objętych pozwem wszczynającym pierwsze postępowanie i wskazując, że w tamtym postępowaniu sytuacja ta powinna skutkować odrzuceniem pozwu. Należy zwrócić uwagę na to, że zarzuty skargi kasacyjnej mogą dotyczyć wyłącznie uchybień sądu drugiej instancji, bowiem skarga kasacyjna przysługuje od wyroku sądu drugiej, a nie pierwszej instancji. Ponadto zarzut nieważności postępowania dotyczyć może tylko rozpoznawanej sprawy, a nie innej sprawy, choćby miała z nią związek (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2002 r., I CKN 1133/00, nie publ.). Zauważyć także należy, że w tamtej sprawie, na rozprawie w dniu 14 września 2016 r., powód działający przez profesjonalnego pełnomocnika złożył oświadczenie o cofnięciu powództwa wraz ze zrzeczeniem się roszczenia i to tą okoliczność uwzględnił Sąd Apelacyjny w podlegającym obecnie kontroli kasacyjnej orzeczeniu. Oświadczenie powoda złożone na podstawie art. 203 § 1 k.p.c. dotyczy roszczenia w znaczeniu procesowym i oznacza niemożność skutecznego dochodzenia w przyszłości mogącego istnieć roszczenia materialnoprawnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2017 r., III SO 6/16, nie publ.).

Zrzekając się roszczenia procesowego, powód rezygnuje ze zbadania jego zasadności w tym samym stanie faktycznym i wobec tego samego pozwanego.

W razie ponownego wytoczenia powództwa o to samo roszczenie i przeciwko temu samemu dłużnikowi (pozwanemu), sąd powinien wydać wyrok oddalający powództwo, jeżeli dłużnik powoła się na wcześniejsze cofnięcie pozwu i zrzeczenie się roszczenia przez powoda w poprzednim procesie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2015 r., I CSK 789/14, nie publ.).

Okoliczność, że sprawa, w której doszło do złożenia oświadczenia o cofnięciu pozwu i zrzeczeniu się roszczenia, została wytoczona już po wytoczeniu powództwa w niniejszej sprawie, nie dyskwalifikuje skuteczności oświadczenia o cofnięciu pozwu i zrzeczeniu się roszczenia, tym bardziej, że postanowienie o umorzeniu postępowania w tamtej sprawie jest prawomocne.

W razie złożenia oświadczenia o cofnięciu pozwu sąd umarza postępowanie w sprawie, nie badając kwestii zawiśnięcia sporu uzasadniającej odrzucenie pozwu. Sąd przystępuje do badania tej konkretnie bezwzględnej przesłanki procesowej dopiero po skutecznym wniesieniu pozwu i braku negatywnej przesłanki kontynuacji procesu w postaci oświadczenia o cofnięciu pozwu. Jeśli zatem do cofnięcia pozwu i zrzeczenia się roszczenia dojdzie przed rozpoznaniem zarzutu sprawy w toku, sąd umarza postępowanie w sprawie bez badania zagadnienia zawiśnięcia sporu w innej sprawie wytoczonej wcześniej. Dopuszczalność cofnięcia pozwu, w kontekście art. 200 § 4 k.p.c., została prawomocnie przesądzona w tamtej sprawie.

Oświadczenie o cofnięciu pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia wywiera skutek z momentem jego złożenia, co oznacza, że nie istnieje już przedmiot żądania, ani przedmiot rozstrzygnięcia w zakresie objętym cofnięciem pozwu; postępowanie powinno być umorzone, co jednak nie oznacza, że skutki procesowe i materialno-prawne oświadczenia powstawały dopiero z momentem umorzenia postępowania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2007 r., IV CSK 110/07, nie publ.). Cofnięcie pozwu oznacza, że bezprzedmiotowe staje się badanie zawiśnięcia sporu. Dlatego na skuteczność oświadczenia o cofnięciu pozwu wraz ze zrzeczeniem się roszczenia nie ma wpływu to, iż zostało złożone w sprawie, w której pozew podlegałby odrzuceniu ze względu na zawiśnięcie sporu w innej sprawie.

Co istotne, nie zostało wykazane, że złożone w tamtej sprawie oświadczenie o zrzeczeniu się roszczenia w znaczeniu procesowym, jest dotknięte wadliwościami w postaci błędu, względnie innego rodzaju wadami (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2007 r., IV CSK 110/07, nie publ.). Wówczas, rzecz jasna, w pierwszej kolejności konieczne stałoby się wzruszenie prawomocnego orzeczenia o umorzeniu postępowania.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (jedn. tekst: Dz. U. 2019, poz. 1265 ze zm.). Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie Dz. U. 2015, poz. 1800, ze zm. w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. 2016, poz. 1668).

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (j.t. Dz. U. z 2018 r. poz. 1184, z późn. zm.) w zw. z § 22, § 4 ust. 1, 3, § 8 pkt 6, § 16 ust. 4 pkt 2, § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (j.t. Dz. U. z 2019 r. poz. 18).

as]

aj